

De vackra prinsarna – lärarmaterial

Innehållsförteckning

Om lärarhandledningen	2
Övningar att göra innan gruppen/eleven läser boken	3
Snövito	4
Textfrågor till boken Snövito	5
Snövito och demokrati	15
Snövito och jämställdhet	15
Snövito och färgsymbolik	16
Det magiska äpplet utifrån Snövito	16
Törnrosen	17
Textfrågor till boken Törnrosen	18
Ordförståelse utifrån Törnrosen	27
Samtycke utifrån Törnrosen	27
Ask-kungen	28
Textfrågor till boken Ask-kungen	30
Ask-kungen och diskriminering	48
Arbeta vidare	49

Om lärarhandledningen

Detta läromaterial är avsett att inspirera kring arbetet med boken *De vackra prinsarna*, främst med syftet att problematisera genus/kön/samtycke, beroende på åldersgrupp. Materialet följer ingen kronologi, utan uppgifterna kan användas där de fungerar bäst, beroende på elev/klass/ämne. Ett annat syfte med läromedlet är att eleverna ska få tillfälle att fördjupa sig i sagor, samt att lästräna och öva på diskussioner i grupp.

Vad består materialet av?

Läromaterialet består av diskussionsunderlag, förslag på fördjupningsuppgifter inom olika teman samt övningsfrågor till texterna (avseende läs- och ordförståelse samt reflektionsfrågor). Vissa uppgifter behöver läraren presentera för gruppen/klassen (till exempel diskussionsfrågor). Andra delar vänder sig direkt till eleven och besvaras gärna skriftligt (*Textfrågor till boken*). Till varje saga hittar du även ett antal ordförklaringar på lite klurigare ord som förekommer i berättelsen.

Hur använder jag läromaterialet?

Materialet inleds med några uppgifter som klassen/gruppen förslagsvis gör gemensamt innan de läser sagorna i boken *De vackra prinsarna*. Detta hjälper eleverna att placera boken i en kontext och öppnar för nyfikenhet och fler frågor. Dessa uppgifter presenterar du som lärare på det sätt du bedömer passar din elevgrupp bäst. Därpå följer uppgifter kopplade till de tre olika sagor som boken består av: *Snövito*, *Ask-kungen* och *Törnrosen* och därefter förslag på uppgifter som inte utgår från en specifik saga i boken utan kan göras efter att ha läst valfri berättelse i *De vackra prinsarna*, eller allihop så klart.

Varje saga har sitt eget avsnitt i lärarhandledningen och innehåller ett antal övningar vardera. De återkommande övningarna är följande:

- **Ordförklaringar** – Beroende på gruppens/elevens behov kan dessa gås igenom muntligt i grupp, alternativt skrivas ut så att eleven har dem med sig som ett stöd i arbetet med övningsuppgifterna.
- **Diskutera, vad tycker ni om sagan?** – Övergripande diskussionsfrågor där eleven får fundera över sin egen upplevelse av att läsa/lyssna på sagan. Kan göras i helklass, smågrupper eller två och två.
- **Diskutera textens innehåll** – Mer specifika frågor om sagans innehåll och vad som händer när könsrollerna blir omvända. Kan göras i helklass, smågrupper eller två och två.
- **Textfrågor till boken** – Läsförståelseövning i första hand tänkt att genomföras individuellt och med skriftliga svar. Dessa uppgifter ligger på separata sidor i detta läromaterial för att kunna skrivas ut och delas ut till eleverna. De finns också som tre separata (en för varje saga), interaktiva PDF-formulär. Det betyder att du även kan välja att dela formuläret digitalt med eleverna så att de kan skriva sina svar direkt i datorn. Beroende på elevernas nivå kan ni självklart arbeta i grupp/med lärarstöd även med dessa frågor.

Därefter följer en eller flera övningar som skiljer sig mellan de olika sagorna utifrån deras innehåll (och några som passar hela boken). Det kan vara förslag på fördjupningsuppgifter, samarbete med andra ämnen eller att djupdyka i ett tema som texten tar upp. Alla dessa kräver lärarledd undervisning alternativt en genomgång. Du väljer själv vad som passar dina elever och i vilken ordning ni vill ta er för de olika arbetsområdena. Lycka till!

Övningar att göra innan gruppen/eleven läser boken

Diskutera följande i grupp:

Om boken ska läsas enskilt av elever kan frågorna besvaras skriftligt.

Titel

- Boken heter *De vackra prinsarna*. Vad tänker du på när du hör titeln?
- Är det en ovanlig titel? I så fall, varför?
- Finns det någon typ av titel på sagor som är vanligare?
- Gillar du titeln?

Omslag

- Vem är det som speglar sig?
- Vilka tankar/känslor väcker bilden?
- Kan någon/du lista ut vilken saga bilden kommer ifrån?

Innehåll

I boken *De vackra prinsarna* har alla karaktärer i sagorna bytt kön. Det betyder att de som är prinsar i den här boken är prinsessor i de ”riktiga” sagorna. Och de som är kungar i den här boken är drottningar i de ”riktiga” sagorna. Alla ”hon” blir ”han”, och tvärtom.

- Hur brukar prinsessor beskrivas i sagor?
- Hur brukar prinsar beskrivas?
- Varför är det intressant att byta rollerna på detta sätt? Vilket kan vara syftet med att byta kön på karaktärerna?

Ordförklaring: *Karaktärer* – de som boken handlar om, ungefär som skådespelare i en film.

Gruppuppgift

De vackra prinsarna berättar egentligen sagorna *Snövit*, *Törnrosa* och *Askungen*. Vad handlar de sagorna om? Läs sagorna tillsammans, eller hjälps åt att berätta dem ihop ifall ni känner till dem väl. Arbeta i helklass eller grupper.

Känner någon i gruppen/klassen till några andra sagor om prinsar och prinsessor?

Välj en egen (annan) saga, från vilket land du vill. Berätta den för klassen. Illustrera gärna sagan med bilder.

Snövito och demokrati

diskussions-/temauppgift, eventuellt ihop med ämnet samhällskunskap.

- Diskutera vad demokrati betyder och innebär.
- Diskutera skillnaden mellan demokrati och diktatur.
- Diskutera skillnaden mellan monarki och republik.

Diskutera demokrati utifrån *Snövito*

- Hitta tre händelser där kungen bestämmer något.
- Hitta en händelse där jägaren bestämmer något.
- Hitta en händelse där prinsessan bestämmer något.
- Verkar den elaka kungens rike vara demokratiskt? Motivera.

Skapa ditt eget rike

Individuell- eller gruppuppgift.

Du är drottning eller kung i ett eget land.

- Vad skulle du bestämma?
- Hur skulle du behandla folket i ditt rike?
- Vilka lagar skulle vara viktigast?
- Vad skulle ditt rike heta?
- Berätta för varandra om era riken.
- Jämför: Hur skulle ni behandla folken i era riken?
- Finns det någon eller några lagar som alla grupper har?

Snövito och jämställdhet

diskussions-/temauppgift eventuellt ihop med ämnet samhällskunskap.

Sök information kring yrkesgrupper:

- Vad är en skraddare?
- Vad är en sömmerska?
- Vad är en jägare?
- Vad är en gruvarbetare?

Diskutera:

- Finns det några jobb som är typiskt kvinnliga?
- Finns det några jobb som är typiskt manliga?
- Kan en tjej bli brandman?
- Kan en kille bli sjuksköterska?
- Tror du att det var annorlunda för tjugo år sedan i Sverige?
- Tror du att det kommer att vara annorlunda om tjugo år?
- Vilket jobb skulle du vilja ha när du blir stor?

Diskussioner kring samtycke (*beroende på åldersgrupp*):

- Gjorde prinsessan rätt som kysste Snövito?
- Är det rätt att kyssa eller pussa någon som sover?

Törnrosen

Ordförklaringar Törnrosen

- s. 25 **Förnäma** – Tjusiga, fina.
- s. 26 **Skänka** – Ge.
- s. 27 **Rasande** – Jättearg.
- s. 27 **Slända** – En nål på en spinnrock. På en spinnrock spinner man ull så att den blir till en tråd.
- s. 27 **Mildra** – Göra så att det blir lite mindre dåligt.
- s. 29 **Spann** – Det man gör med spinnrocken: spinna, spann, spunnit.
- s. 29 **Spinnrock** – Ett redskap som används för att spinna ull till en tråd.
- s. 30 **Tronsalen** – Det stora rum där drottningen och kungen har de tjusiga stolar som kallas troner.

Diskutera, vad tycker ni om sagan?

- Hur känns det att läsa sagan? Blir du glad, ledsen, nyfiken, arg? Varför?
- Vilken händelse var mest spännande?
- Vilken händelse var mest ledsam/sorglig?
- Vilken händelse var lyckligast?
- Vilken karaktär tyckte du mest om?
- Fanns det någon karaktär som du inte gillade så mycket?
- Fanns det någon som var hjälpsam?
- Vad tyckte du om slutet?
- Vad handlar sagan egentligen om? Sammanfatta den med fem meningar.
- Vad kan vi lära oss av sagan? Kan den ha något syfte?
- Varför tror du att författaren valde att skriva om sagan med de ombytta könsrollerna?
- Hur skulle de bli om sagan skrevs om en gång till, och alla karaktärer var könsneutrala, alltså ”hen” i stället för ”han” och ”hon”. Skulle det spela någon roll?

Diskutera textens innehåll:

Vilka händelser känns ovanliga när ni läser sagan, och varför?

- Att kungen låg i badkaret?
- Att prinsen var så vacker?
- Att prinsessan blev så förälskad bara för att prinsen var så vacker?
- Att prinsessan friar till prinsen?

Ordförståelse utifrån Törnrosen

Arbeta enskilt eller i grupp.

Välj ut ett eller flera ord ur Törnrosens ordlista och fördjupa er i det/dem.

Till exempel:

- Vad är en spinnrock? Hur ser den ut? Används de fortfarande?
- Vad är en slända? Hur ser den ut? Används de fortfarande?
Ordet *slända* kan betyda något mer? Vad?
- Att *spinna garn* är ett gammalt uttryck, men görs det fortfarande idag? Ordet böjs *spinna*, *spann*, *spunnit*. Ordet *spann* kan betyda något mer. Vad?

Samtycke utifrån Törnrosen

Diskussionsuppgift för helklass.

I den nya läroplanen tas ”Sexualitet, samtycke och relationer” upp som ett eget ämnesområde. Detta ska ingå i flera av skolämnena och beröras ur olika vinklar. Använd er av Törnrosen som en kreativ utgångspunkt för diskussioner. Beroende på vilken åldersgrupp du arbetar med kan ni diskutera ”Stopp – min kropp”/Samtycke. Läs gärna mer om Skolverkets mål via länken:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer>

Diskutera:

- Samtycke.
- Man får inte kyssa eller pussa någon som inte vill.
- Man får aldrig röra någon som inte vill.

Diskutera, vad tycker ni om sagan?

- Hur känns det att läsa sagan? Blir du glad, ledsen, nyfiken, arg? Varför?
- Vilken händelse var mest spännande?
- Vilken händelse var mest ledsam/sorglig?
- Vilken händelse var lyckligast?
- Vilken karaktär tyckte du mest om?
- Fanns det någon karaktär som du inte gillade så mycket?
- Fanns det någon som var hjälpsam?
- Vad tyckte du om slutet?
- Vad handlar sagan egentligen om? Sammanfatta den med fem meningar.
- Vad kan vi lära oss av sagan? Kan den ha något syfte?
- Varför tror du att författaren valde att skriva om sagan med de ombytta könsrollerna?
- Hur skulle de bli om sagan skrevs om en gång till, och alla karaktärer var könsneutrala, alltså ”hen” i stället för ”han” och ”hon”. Skulle det spela någon roll?

Diskutera textens innehåll:

Vilka händelser känns ovanliga när ni läser sagan, och varför?

- Att de elaka styvbröderna var så fåfänga?
- Att styvbröderna hade så vackra kläder?
- Att Ask-kungen grät för att han inte fick gå på balen?
- Att prinsessan ville hitta sin prins på balen?
- Att prinsessan valde den vackraste prinsen?
- Att prinsessan friade till prinsen?
- Något annat?

4. Vad fick den lilla pojken göra hemma?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Varför började de kalla honom för Ask-kungen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Varför berättade inte Ask-kungen för sin mamma om hur styvbröderna och styvpappan behandlade honom?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Hur såg styvbrödernas rum ut?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Vad fanns i styvbrödernas garderober?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Hur var Ask-kungen klädd?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Varför hatade styvfadern Ask-kungen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Vad skulle hända på slottet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Vad skulle slottets prinsessa välja?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Vad började styvbröderna prata om och diskutera?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Varför kunde inte Ask-kungen gå på balen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Hur hjälpte Ask-kungen sina styvbröder när den stora dagen kom?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Vad sa bröderna till varandra framför spegeln?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. Varför grät Ask-kungen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

18. Vem stod bredvid honom?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19. Vem var Ask-kungens gudfar?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. Vad höll han i handen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21. Vad sa Ask-kungens gudfar att Ask-kungen skulle göra?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

22. Vart gick Ask-kungen och alven?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

23. Vad gjorde alven med pumpan?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

24. Vad gjorde alven med råttorna?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

25. Vad gjorde alven med den feta råttan?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

26. Vad fick Ask-kungen lova?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

27. Varför väckte vagnen uppmärksamhet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

28. Varför väckte Ask-kungen uppmärksamhet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

29. Vad viskade de unga kvinnorna till varandra?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

30. Varför kände de elaka styvbröderna inte igen Ask-kungen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

31. Vem kom fram till Ask-kungen och räckte honom sin hand?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

32. Varför blev drottningen nöjd?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

33. Hur hade det dukats till festmåltiden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

34. Varför vågade Ask-kungen inte äta eller dricka?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

35. Vad gjorde prinsessan och Ask-kungen efter måltiden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

36. Vad hade varje ung man hoppats på?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

37. Hur kände sig Ask-kungen i prinsessans armar?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

38. Varför var Ask-kungen tvungen att springa?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

39. Vad tappade Ask-kungen när han sprang?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

40. Vad höll prinsessan i sin hand när Ask-kungen försvann?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

41. Vad hände när klockan slog tolv på natten?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

42. Vad gjorde styvbröderna nästa dag?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

43. Vad gjorde Ask-kungen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

44. Vad hade prinsessan bestämt?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

45. Varför åkte prinsessan och hennes betjänter runt i landet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

46. Vad försökte landets unga män att göra?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

47. Vad sa prinsessans betjänt i Ask-kungens hus?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

48. Varför skrattade bröderna?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

49. Vad gjorde alven när Ask-kungen provade skon?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

50. Vad gjorde prinsessan?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

51. Hur länge varade bröllopet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

52. Vad gjorde Ask-kungen med sina bröder?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

53. Hur länge levde Ask-kungen och prinsessan lyckliga?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ask-kungen och diskriminering

diskussions-/temauppgift eventuellt ihop med ämnet samhällskunskap.

Sagan Ask-kungen är en passande utgångspunkt för att diskutera könsdiskriminering och/eller FN:s barnkonvention. Beroende på dina elevers åldersgrupp/nivå kan du välja ut lämpligt material bland länkarna/hemsidorna nedan. Går eleverna på högstadiet kan de själva gå in på sidorna och sammanfatta det de lär sig. Är eleverna yngre krävs det att du som lärare väljer ut relevanta delar och presenterar materialet för eleverna på en passande nivå.

De sju diskrimineringsgrunderna

<https://www.do.se/diskriminering/diskrimineringsgrunder>

FN:s barnkonvention

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

Läs in dig/er på valda delar av materialet ovan och använd sedan Ask-kungen som referensmaterial när ni exempelvis diskuterar:

- Alla ska få vara den de vill, om de vill vara tjej eller kille spelar ingen roll.
- Tjejer och killar har samma rättigheter.
- Tjejer och killar har samma värde.
- Tjejer, killar och genusneutrala personer har samma rättigheter.
- Tjejer, killar och genusneutrala personer har samma värde.

Arbeta vidare

Här följer fler förslag på övningsuppgifter kopplade till boken *De vackra prinsarna*.

Argumentation utifrån *De vackra prinsarna*

Arbeta i helklass.

Dela upp klassen i tre grupper och ge varje grupp var sin åsikt.

De tre gruppernas åsikter:

1. Det är bra att skriva om en saga med ombytta könsroller.
2. Sagorna borde berättas som de är skrivna från början.
3. Sagorna borde vara könsneutrala, alltså att det borde stå hen i stället för hon och han.

Låt varje grupp hitta på tre argument som stärker deras åsikt. Sedan får eleverna framföra sina argument, och bemöta varandras. Var noga med att eleverna lyssna på varandras argument, pratar en i taget och inte avbryter varandra.

Jämställdhet och känslor utifrån *De vackra prinsarna*

Arbeta i grupp/helklass alternativt i par som sedan delar sina åsikter i den större gruppen.

Låt eleverna diskutera följande frågor:

- Vilka olika känslor upplever Ask-kungen i sagan?
- För länge sedan skulle pojkar inte gråta. Varför, tror du?
- Är det rättvist mot pojkar om de inte får gråta?
- Varför känns det bra att gråta när man är ledsen?
- Finns det några känslor som anses "tjejiga"? Varför?
- Finns det några känslor som anses "grabbiga"? Varför?
- Har alla rätt att känna och visa sina känslor?

Fördjupningsuppgift "Sagor" utifrån *De vackra prinsarna*

Grupparbete

Välj en valfri klassisk saga och arbeta tillsammans i gruppen med att låta alla sagans karaktärer byta kön. Förslag på sagor att arbeta med är:

- Grodprinsen
- Prinsessan på ärten
- Kejsarens nya kläder
- Hans och Greta
- Rödluvan
- Guldlock och de tre björnarna

(Flera av dessa går att hitta och läsa på nätet.)

Läs sagan tillsammans och diskutera den i klassen.

- Hur skulle sagan bli om karaktärerna bytte kön med varandra? Skriv om sagan tillsammans.
- På vilket sätt blev sagan annorlunda? Eller blev den inte det?